

Ramon Llull

20/VII/1980

Ramon Llull, el nostre gran escriptor medieval, ha estat tradicionalment anomenat, pels escriptors i estudiosos castellans, Raimundo Lullo. No es tracta pas, contra el que algú podria pensar, d'una adaptació arbitrària o d'una deformació intencionada, que tingués per objecte l'apropiació d'aquella gloriosa figura, que pretengués desvirtuar la seva nacionalitat i la llengua en què va escriure la major part de les seves obres (les que no va escriure en llatí o en àrab). Raimundo Lullo, doncs, no és l'adaptació al castellà de Ramon Llull —que en els textos medievals s'escrivia amb el simple inicial—, sinó del nom llatinitzat d'aquest escriptor, Raymundus Lullius, amb què signava les versions llatines de les seves obres. Aquestes adaptacions de noms de persona, i també de topònims, a d'altres llengües, especialment al llatí, eren usuals durant l'Edat Mitjana, i fins i tot en temps posteriors: així, Bernat Metge havia esdevingut Bernardus Medicus (cosa que, segons explicava un cop el professor Riquer, havia permès l'intent d'apropiar-se'l els italians, que el convertien en un Mèdic); i el mateix Descartes, en ple segle XVII, fou conegut també amb el nom llatinitzat de Cartesius. I caldria notar, així mateix, que és a partir de la forma llatina que nosaltres mateixos hem creat els derivats lullisme i lullista. Ara; que emparant-se en la forma tradicional castellana del seu nom s'hagi silenciats més d'un cop la nacionalitat i la llengua de Ramon Llull (com en els nostres tristos manuals escolars) és una altra cosa. Hem de distingir entre un fet de llenguatge i l'actitud equivocada que pot propiciar: quan els catalans parlem del Dant o de Galileu, no intentem pas apropiarnos aquestes grans figures universals, glòria d'Itàlia.

Amb tot, actualment, els estudiosos i escriptors catalans, quan tracten de Llull en publicacions en llengua castellana, s'estimen més de mantenir la forma original del seu nom, cosa que ben mirat, és més lògica. En alguns casos consten totes dues formes. Però el que no té cap justificació és que en un text català, encara que sigui traduït del castellà, Llull sigui anomenat Lullo, tal com ens ha sorprès de veure en la versió catalana d'un article de José Luis Borges apareguda recentment en una de les nostres revistes. Manca d'identificació del personatge? Excessiu respecte a l'original? Cap d'aquestes explicacions possibles no disminueix la sorpresa. Deixem, doncs, que hom mantingui en castellà la forma Lullo sense sentir-nos expropiats, però identifiquem-lo amb el nostre Ramon Llull, dit també Ramon lo Fol i el Doctor l'Humanat, el creador de la nostra prosa literària.